

clamam misericòrdia a N. S. JhChr. que --- ns do vida *durable* per totz temps», 1v23, 4v14; «*durable* és Déu ---», Llull (*DoctrPu.*, Gili, p. 4); «per qual natura és pus *durable* l'aur que'l ferr?», id. (*Merav.*, NCl. II, 65; i *Blanq.* III, 103.10). *Durabletat*. *Durada* [Muntaner; JoMartorell]: «aprenga que negun acte violent no pot ésser de longa *durada*» (Ag. II, 157); l'*InuLC* en troba exs. documentals de 1358, 1384, 1403, així com en Fenollar i les *Màximes Morals* (*CoDoACA* XIII); avui segueix essent el mot més popular de bon tros: a Sant Pol de Mar els pescadors en lloc de *xim-xim* o *plugim* en deien *àigə də durədə* (1925ss.); també s'ha usat *duració*, ja Llull i Ant. Canals, però avui no gaire usat si no és per gent que tendeixen a calcar el castellà. *Durador* adj. [1344, *Ordin. Pal.*], m. 'bus que pot aguantar molt sota aigua': en la batalla naval de Nàpols «un *durador* de Messina gità's a la mar ab un barrubi e barrinà la galea del Príncep», Desclot (NCl. IV, 53.22) (la nota no ho entén). *Durament*. *Durant* adj. [Llull], prep. (S. XIV), cf. l'article de Baldinger, *ZRPb.* LXX, 305-40, que si bé més atent al francès no manca de dades i observacions sobre el català. *Durat*. *Durativitat*.

Endurar 'suportar una privació, especialment la de menjar', 'dejunar' [Llull]: «los hòmens pobres no han ten gran passió per *endurar*, com han los hòmens rics per massa menjar» (*DoctrPu.*, Gili, p. 142); «haguem a *endurar* que no menjam, ni beguem, de la nyut que menjam en Viloroja tro a hora de les vespres ---», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 128.13); StVicentF (*Quar.*, 248.123); formació comuna sobretot amb el fr. *endurer* 'suportar' i que en occità tendeix també a l'especialització catalana: *endurar* «jeûner, endurer la faim» per bé que allà també hi és freqüent l'acc. general «souffrir, être privé de, manquer de, épargner, persévérer» (PDPF); cf. supra *durador*. *Endurança*.

Perdurar [un ex. S. XIV, en la *Questa* de Reixac; i després no en tenim notícia fins a Lab. 1839], pres del ll. *perdurare* id.; *perdurable*, ja freqüent des del S. XIII: «ànsia *perdurable* e --- mort *perdurable*», *VidesR.*, 200r2, n. 9 (trad. *perpetua* i *sempiterna*,

603.33); Llull: «la defenen del mortal enemic qui la spera, après esta mort, a metre en foc *perdurable*», *Blanq.* (NCl. I, 107.24, 211.21); BMetge, *Somni* (Riq., 370.23); «deixí-m d'amar per a temps *perdurable*, / e só tornat, més que altre, amable / d'aquell' amor que no 'nclou la honesta», Ausiàs, 114.26; *perdurabletat* (Llull) o *-durabilitat*; *perduració*; *perdurança*.

Durbec, V. *dur* *Durdulla*, V. *doll* *Duresa*, *dúria*, *durificar*, *durina*, *duro*, *duroi*, V. *dur*

Durro, mot fantasma a esborrar sense escrúpol: no n'hi ha altra font que una noteta de GaGirona (*Vocab. del Maestrat*), que s'ho va empescar durant una cura d'aigües a Caldes de Boí, per explicar-se el nom del veí poble de Durro (pensant en un mot *drugo* del Maestr., per al qual veg. supra): en els anys que he passat a la Vall de Boí mai no hi he sentit res de semblant, i el nom de *Durro* és probablement un vell basquisme local (de la família de *Orrit*, *Urruti*, *Durruti*, veg. E. T. C. I, 209-10), amb el sentit de 'lluny', per tal com *Durro* és el més distant del fons de la vall entre tots els pobles d'aquella Ribera.

Durulló, V. *dur* *Dutrem*, res d'origen germànic: del port. *d'outrem* 'd'altri, de més enllà' (cf. supra *Dotres*).

DUTXA, del fr. *douche* id., segurament pres per conducte del castellà; en francès s'havia pres de l'it. *doccia* 'tub d'aigua', 'dutxa', derivat regressiu de *doccione* 'canó gruixut', que prové del ll. *ductio*, -ōNIS, 'conducció', derivat de *dūcere* 'conduir'. □ 1.ª *doc.*: 1917, *DOrt.*

En francès ja apareix el 1640, en castellà a mj. S. XIX. Si ens hagués vingut directament del francès, doncs, n'hauríem fet **duixa*, si de l'italià, **dotxa*.

DERIV.: *Dutxar* [*DOrt.*]. *Dutxer* [*DOrt.*].

Dutxa i *dutxar* 'donar gruix', V. *dujar* (*A DOJO*) *Duümvir*, *duümvirat*, V. *dos* *Dux*, V. *duc*